

VARGA SZABOLCS<sup>1</sup>**Jogi tárgyak szükségessége a pedagógusképzésben**

*Az alap- és középfokú oktatásban teljes mértékben hiányzik az alapvető műveltséghez tartozó jogismereti tárgy(ak) oktatása. Ennek hiányában nem érthető meg az államszervezet, az önkormányzatiság működése, az alapvető emberi és állampolgári jogok és kötelezettségek sem. A felsőfokú tanulmányaikat megkezdő – és sok esetben az azt elvégző – pedagógushallgatók nincsenek tisztában az alapvető társadalmi működésekkel, fogalmakkal (országgyűlés, kormány, önkormányzatok, Alkotmánybíróság, bíróság, ügyészség stb. felépítése működése; közigazgatásban való tájékozódás stb.). A végzett pedagógus, munkaköréből adódóan, a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja. Több jogszabályon alapuló jelzési kötelezettség terheli ezzel összefüggésben. Az alapvető család- és gyermekvédelmi jogszabályok ismerete nélkül e kötelezettségének nem képes eleget tenni. E mulasztás munka- és büntetőjogi felelősséget von maga után. A tanulmány a jogi tárgyak pedagógiai alapképzésben való szükségességét mutatja be.*

**1. Bevezetés**

Szakmánk, hivatásunk gyakorlásához rengeteg szakismeretre, tudásra van szükségünk. E tudásunkat hétköznapijainkban is számos alkalommal alkalmazhatjuk. Megszerzett szakirányú tudáshalmazunk átsegíthet a különböző problémákon, rálátást biztosít a különböző élethelyzetek megoldására. Reáltudományokban való jártasságunk nyújthat segítséget a pénzügyi tájékozódásban, vagy éppen az adóbevallásunk elkészítésében. Humán ismereteink segíthetik elő embertársainkkal való kommunikációnk sikerességét, a társadalom színterein való eligazodásunkat. Pszichológiai, pedagógiai, szociológiai ismeretek tudása esetén társas mindennapjaink válhatnak kezelhetőbbé. A társas kapcsolatokban való jártasság azonban nem elegendő kizárólagos jelleggel az alapvető társadalmi működések megértéséhez. A békés, kiegyensúlyozott egy- más mellett éléshez keretekre van szükségünk. E kereteket az erkölcsi, morális szabályok mellett a mindenki számára kötelező jelleggel betartandó jogi szabályok teszik lehetővé. E jogi keretek – lehetőségek, kötelezettségek – ismerete nélkül nem lehetünk tájékozottak sem hivatásunkban, sem a hétköznapi teendőinkben. E tudás alapvető élethelyzetekben nyújthat eligazodást. Ennek hiányában nem érthető meg az államszervezet, az önkormányzatiság működése,

---

<sup>1</sup> egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem Győr, Apáczai Csere János Kar Gyógy pedagógiai Tanszék; [varga.szabolcs@ga.sze.hu](mailto:varga.szabolcs@ga.sze.hu)

az alapvető emberi és állampolgári jogok és kötelezettségek sem. Jogismeret nélkül nem érvényesíthetjük jogainkat, nem tudjunk teljesíteni, hétköznapi/mindennapi és munkahelyi/hivatásbeli kötelezettségeinket sem. Kiszolgáltatottá, védtelenné, irányíthatóvá vagy akár szabálysze­gővé válhatunk! Saját felelősségvállalásunk részét kell, hogy képezze, hogy jogainkkal, köte­le­zettségeinkkel tisztában legyünk!

A humántudományok jelentős részében azonban e felelősségvállalás nemcsak saját szemé­lyünkre terjed ki, hanem azokra az emberekre is, akik hivatásunkból eredően munkakapcsolataink részét képezik. A pedagóguspálya e szempontból is kiemelt szerepet kap, hiszen itt jelen­­tős részben olyan kiskorúakkal (is) foglalkozik a hivatásgyakorló, akikért ő maga is felelősség­gel tartozik, munkaköréből eredően. Tanulmányom e felelősségből is kiindulva mutatja be a jogi ismeretek szükségességét a pedagóguspálya vonatkozásában. Közel 140 pedagógus felső­fokú BA képzés (66 óvodapedagógus, 68 tanító) képzési és kimeneteli követelmény rendszerét (továbbiakban: KKK), tantervi hálóját vizsgáltam meg abból a szempontból, hogy milyen hang­­súlyt fektetnek a jogi tárgyak oktatására az adott intézményben. A jogi tárgyak bevezetésének szükségességét jogszabályi háttér felvázolásával és az említett KKK-k, illetve tantervi hálók jogi vonatkozású tárgyainak bemutatásával kívánom bizonyítani, konkrét intézmények nevei­nek említése nélkül.

## 2. Jogszabályi háttér

### 2.1 Pedagógiai jogi vonatkozások

*A 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról*<sup>2</sup> (továbbiakban: EMMI rendelet) 1. melléklete már a felsőoktatási szakképzésben olyan tárgykörökről tesz említést, melyek elengedhetlenné teszik a jogi ismeretek meg­létét. Felsőoktatási szakképzésben felsőoktatási szakképzettséget az szerezhethet, aki rendelkezik a következő tudás-, képesség-, attitűd-, illetve autonómia- és felelősség- kompetenciákkal:

- (1.) tudása: rendelkezik egy adott szakterülethez kapcsolódó általános és szakspecifikus elméleti és gyakorlati ismeretekkel;

<sup>2</sup>18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kime­neti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600018.EMM&timeshift=ffffff4&txtriferer=00000001.TXT> [2017.04.20.]

- (2.) képességei: felismeri személyes fejlődése és a közjó szolgálata közötti összefüggést;
- (3.) attitűdje: elfogadja és hitelesen közvetíti szakmája társadalmi szerepét, értékeit, valamint új, váratlan élethelyzetekben is a jogszabályok és etikai normák teljes körű figyelembevételével hozza meg döntését;
- (4.) autonómiája és felelőssége: felelősséget vállal saját és az általa vezetett szakmai csoport munkájáért, eredményeiért és kudarcaiért, illetve képzettségi szintjének megfelelő felelősségtudattal rendelkezik, és reflektál saját tevékenységének következményeire<sup>3</sup>.

A fentiekből látható, hogy már a felsőfokú szakképzés során is követelményként jelenik meg a végzettség megszerzésekor a jogi tárgyi tudás. A jogszabályok és etikai normák ismerete mellett mind az adott szakterülethez tartozó általános és szakmai, mind a felelősségvállalással összefüggő kérdésekhez elengedhetetlen ezek az ismeretek.

Az EMMI rendelet a fentieket további pontokkal egészíti ki felsőfokú (BA) képzésben való részvétel esetén. Ez alapján alapképzésben alapfokozatot az szerezhethet, aki rendelkezik a következő tudással és képességgel:

- (1.) tudása: átfogóan ismeri a szakterületéhez kapcsolódó jogi szabályozást, az etikai normákat, továbbá rendelkezik azzal a tudással, azokkal a képességekkel, attitűdökkel, amelyek szakmáját az állampolgári műveltség meghatározott köréhez kötik;
- (2.) képességei: szakterülete eljárásrendjét, legfontosabb elméleteit és az azokkal összefüggő terminológiát feladatai végrehajtásakor alkalmazza.

A szakmai munka az alapvető szabályok, eljárások ismerete nélkül nem gyakorolható. Ez irányú ismeretek alkalmazásához nem csak a szaktárgyakhoz, hanem az alapvető eljárásjogi és szakmai jogi ismertekhez kötődő tudásra is szükség van.

Ha csak az alapfokú oktatás legelső lépcsőfokán oktató pedagógusok képzésére fókuszálunk (óvodapedagógus BA-képzés), már az elsajátítandó szakmai kompetenciák között, az első helyek egyikén kerül említésre a jogi tudáskör ismerete.

<sup>3</sup>18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600018.EMM&timeshift=ffffff4&txreferefer=00000001.TXT> [2017.04.20.]

## Az óvodapedagógus

- (1) tudása: ismeri az óvodapedagógusi hivatás szakmai, etikai és jogi szabályait, társadalmilag elfogadott normáit, az óvodapedagógus szerepkörhöz tartozó kommunikáció sajátosságait és hatásrendszerét;
- (2) képességei: a gyermekintézmény partnereivel (család, bölcsőde, szakszolgálatok, szakmai szolgáltatók, más köznevelési intézmények, fenntartó stb.) előítélet-mentes, kölcsönös tiszteletre és bizalomra épülő kapcsolatrendszer alakít ki, szakmai szituációkban szakszerűen, közérthetően és hitelesen kommunikál, a gyermeket érintő problémák esetén segítséget nyújt, a megoldási lehetőségek kidolgozásában közreműködik; továbbá eligazodik az óvodai nevelést szabályozó szakmai, etikai és jogi dokumentumokban, azok vonatkozó részeit mindennapi munkája során felhasználja;
- (3) attitűdje: elfogadja, hogy az óvodai nevelés gyermekközpontú;
- (4) autonómiája és felelőssége: felelősséget vállal a rábízott 3–7 éves gyermekekért, a gyermekcsoportért, a nevelési intézményben végzett tevékenységéért; továbbá szakmai együttműködések kialakításában és fenntartásában felelősséggel működik közre.<sup>4</sup>

Az állampolgárokra jogokat és kötelezettségeket jogszabályokban állapíthat meg a jogalkotó. Vonatkozik az mind a hétköznapi, mind a szakmai mindennapokra egyaránt. A fenti rendelet alapján az óvodapedagógusnak jogszabályban megfogalmazott kötelessége hivatásának szakmai, etikai és jogi szabályait ismerni. Vélem, hogy ez minden szakma és hivatás gyakorlásához egyaránt feltétlenül szükséges. Az óvodapedagógusnak az óvodai nevelést szabályozó szakmai, etikai és jogi dokumentumokban való eligazodáshoz, azok vonatkozó részeinek mindennapi munkája során való alkalmazásához ismernie kell a vonatkozó jogforrásokat.

A gyermekintézmény partnereivel (család, bölcsőde, szakszolgálatok, szakmai szolgáltatók, más köznevelési intézmények, fenntartó stb.) való kapcsolatrendszer kialakítása, a szakmai szituációkban – a gyermeket érintő problémák esetén – szakszerű segítségnyújtás, a megoldási lehetőségek kidolgozásában történő közreműködés eljárás- és egyéb jogi ismereteket követel. A szakmai felelősség kérdése minden hivatásban kiemelt szerepet kell, hogy kapjon. Humán területen, különösen kisgyermekkel foglalkozók esetében, azonban különös jelentőséggel bír e kérdés. Az EMMI rendelet is kiemeli a gyermekközpontúság mellett a pedagógusi felelősséget a rábízott gyermekek vonatkozásában. A szakmai jogi háttér mellett a pedagógusoknak a gyermekek jogaival, kötelezettségeivel is tisztában kell lenniük. A gyermeket nevelő szülők

---

<sup>4</sup>Uo.

jogainak ismerete ugyanilyen jelentőséggel bír. E jogismeret hiánya munkajogi, vagy súlyosabb esetben akár büntetőjogi felelősségre vonást is eredményezhet!

Ehelyütt evidenciaként kezeljük, és ezért részletesen nem is tárgyaljuk azt a tényt, hogy a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről ismerete nélkül pedagógus nem gyakorolhatja hosszútávon jogszerűen a hivatását, hiszen „*a pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, oktatása, óvodában a gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése, iskolában a kerettantervben előírt törzsanyag átadása, elsajátításának ellenőrzése, sajátos nevelési igényű tanuló esetén az egyéni fejlesztési tervben foglaltak figyelembevételével*”<sup>5</sup>.

## 2.2 Gyermekvédelmi jogi vonatkozások

Az említett gyermeki, szülői, pedagógusi jogok ismerete, azok érvényre juttatása mellett, illetve azzal párhuzamosan a gyermekvédelmi tárgykörhöz tartozóan is említést kell tennünk az (óvoda)pedagógusok jogismereti tanulmányainak szükségességéről. A pedagógusi hivatás ugyanis nemcsak és nem kizárólag a nevelés-oktatás folyamatáról, hanem a gyermeki jogok érvényesítéséről is szól. E jogérvényesítés részét képezi az a tény, hogy az óvodapedagógus – a többi pedagógussal és gyermekekkel foglalkozó összes szakemberrel együtt – a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja. Az 1997. évi XXXI. törvény – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban Gyvt.) szerint ugyanis a gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, törvényes képviselőjének biztosításával, ügyeinek intézésével foglalkozik<sup>6</sup>. Ennek során a gyermeknek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, és ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon jogairól, jogai érvényesítésének lehetőségeiről<sup>7</sup>. Minden jogalkalmazás esetében egységes eljárási követelmények a célravezetőek. Mivel esetünkben kiskorú személyekről van szó, ez kiemelten fontos szerepet kap. A jogszabály szövegezése is ezt támasztja alá: a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el<sup>8</sup>.

<sup>5</sup> 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV> [2017.04.20] 62. § (1) bek.

<sup>6</sup> 1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV> [2017.04.20] 11. § (1) bek.

<sup>7</sup> 1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV> [2017.04.20] 11. § (1) bek

<sup>8</sup> I. m.. 6. § (5a) bek.

A gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése, koordinálása a gyermekjóléti központok feladata. A gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látják el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében a köznevelési intézmények<sup>9</sup>. A jelzőrendszer tagjainak – melynek a pedagógusok is szerves részei – minden kiskorú gyermek testi, erkölcsi, értelmi veszélyeztetettségének fennállása vagy gyanúja esetén jelzési kötelezettséggel kell élnie. A meghatározott intézmények és személyek kötelesek:

- (a) jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtó szolgáltatónál,
- (b) hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén<sup>10</sup>. A jelzőrendszer tagjai „a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni”<sup>11</sup>. A jelzőrendszeri tagoknak, tehát a (óvoda)pedagógusoknak is, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének és működtetésének szakmai módszereit alkalmazva kell eljárniuk. A pedagógus, a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott a nevelési-oktatási intézmény vezetője útján köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot haladéktalanul értesíteni, ha megítélése szerint a gyermek, a kiskorú tanuló – más vagy saját magatartása miatt – súlyos veszélyhelyzetbe kerülhet vagy került. Amennyiben jelzési vagy együttműködési kötelezettségüknek nem tesznek eleget, a gyámhatóság – jelzésre vagy hivatalból – értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját, és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felelősségre vonás megindítására<sup>12</sup>.

A pedagógusok e kötelezettségét erősíti a Gyvt. 15.§ (7) bekezdése, miszerint a gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatott nevelő, gyermekfelügyelő, napközbeni gyermekfelügyelet-szolgáltatást nyújtó személy, koordinátor, tanácsadó, elhelyezési ügyintéző, gyermekvédelmi ügyintéző, növendékügyi előadó, gyógypedagógus, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógiai asz-

<sup>9</sup> I. m.. 17. § (1) c) pont

<sup>10</sup> I. m.. 17. § (2) bek.

<sup>11</sup> I. m.. 17. § (3) bek.

<sup>12</sup> 1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV> [2017.04.20] 11. § (1) bek

szisztens, örökbefogadási tanácsadó, iskolai tanár, tanító, szakoktató, munkaoktató, gyermek-jóléti, gyermekvédelmi intézmény vagy javítóintézet vezetője, vezető beosztású vagy vezető munkakörű dolgozója a gyermek, a fiatal felnőtt és a fiatalok közvetlen gondozása, ügyeinek intézése, családgondozása és utógondozása során hivatalból jár el, e tevékenységével kapcsolatban a büntetőjogi védelem szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősül<sup>13</sup>. A hivatkozott jogszabályhely is példázza, hogy a pedagógusvégzettség nemcsak az oktatási intézményekben nyújt lehetőséget a hivatásgyakorlásra, hanem a gyermekvédelem számos területén biztosít elhelyezkedési lehetőséget<sup>14</sup>. E munkakörök betöltésének és ellátásának elengedhetetlen feltétele azonban a szakmához köthető jogszabályok precíz ismerete és alkalmazása.

### 3. A pedagógus képzés *status quo*-ja a jogi tárgyak szempontjából

Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy az óvodapedagógus és tanító szakos képzésekben milyen számban és mely tárgyak formájában van jelen a jogi ismeretekkel kapcsolatos tudás átadása.

A *felvi.hu* internetes portál segítségével kerestem fel 29 képzési hely honlapját, ahol az óvodapedagógus- és tanítóképzések képzési és kimeneteli követelményrendszerét vizsgáltam meg a jogi tárgyak oktatása szempontjából, az alábbiak szerint:

- (1.) Óvodapedagógus-képzés: 14 képzési hely – 66 szak/irány
- (2.) Tanítóképzés: 15 képzési hely – 68 szak/irány
- (3.) Összesen: 29 képzési hely – 134 szak/irány

Jelen esetben nem tartottam lényeges szempontnak a felsőoktatási intézmények neveinek közlését, hiszen a cél a jogi tárgyak megjelenésének általános bemutatása volt.

Az óvodapedagógus- és tanítóképzésben jogi tárgyakat az alábbi paraméterekkel oktatnak a felsőoktatásban. Választható tárgyként (szabadon ~, kötelezően ~) vagy specializációban tanulható (tehát nem kötelező tárgy):

- „*A köznevelés intézményei és jogi keretei*”
- „*Szociálpolitika és gyermekvédelem*”
- „*A szociális és gyermekvédelmi rendszer*”

<sup>13</sup> I. m. 15.§ (7) bek.

<sup>14</sup> lásd erről részletesen i. m. 15.§ (9)–(17)bekezdés

- „Gyermekvédelem 1.”
- „Gyermekvédelem 2.”

Kötelező tárgyként az alábbi jogi ismeretek elsajátítására kerül sor:

- „Jogi és gazdasági alapismeretek”
- „Jogi ismeretek a gyakorlati életben”
- „Jogi alapismeretek”
- „A gyermekvédelmi ellátások pedagógiai színterei”
- „Gyermekvédelem”
- „Intézményi, családjogi, családpedagógiai és gyermekvédelmi alapismeretek”.

29 képzési hely 134 óvodapedagógus és tanító szakán összesen 5 választható tárgy, valamint 6 kötelező tárgy formájában érhető el a jogismeret. A felsőfokú (BA) pedagógusképzés óvodapedagógus, tanító szakjain mindösszesen 8,2 %-ban van lehetőség olyan ismereteket elsajátítani, melyek a pedagógusok munkájához elengedhetetlenül szükségesek. Ha kizárólag a kötelező tárgyak vonatkozásában vizsgáljuk a helyzetet, ez az adat még elkeserítőbb képet tár elénk (4,47%). Tovább vizsgálva a helyzetet azzal találkozhatunk, hogy az említett tantárgyak sok esetben nem egymásra épülők, illetve tematizálás szempontjából szűkre szabottak, nem nyújtanak kielégítő ismereteket az adott tárgykörben. A felsorolt tantárgyak szabadon választható kurzusként történő meghirdetése nem járul hozzá kellőképpen az ismeretek elsajátításához, hiszen a hallgatók többsége – a „fizika törvényét követve” – a „kisebb ellenállás” felé – könnyebben elsajátítható kurzustárgyat választva – halad a diplomához szükséges kreditek összegyűjtésében.

#### 4. Javaslatok, összegzés

A fent leírtak figyelembevételével, álláspontom szerint, az alábbi jogi kurzusok bevezetése szükséges az óvodapedagógus és tanító BA-képzésekben<sup>15</sup>.

##### (1.) Jogi (közéleti, közigazgatási) alapismeretek

- Lehetséges tartalmi elemek: jogalkalmazói alapismeretek; alkotmányosság és hatalom; az állampolgárok alapvető jogai és kötelességei; államszervezési elvek és értékek; a hatalommegosztás, hatalmi ágak; államigazgatási jog; közigazgatási rendszer;

<sup>15</sup> Természetesen minden pedagógusképzésben szükséges e tárgyak bevezetése, ahol ez még nem történt meg.



a közigazgatási szerv; a magyar államigazgatási szervezetrendszer általános tagolódása; az államigazgatás központi szervei; centrális irányítású területi-helyi közigazgatási szervek; a közigazgatás központi szervei: a kormány megalakulása, megszűnése, a kormány ügyrendje, a kormány munkáját segítő szervek; a Miniszterelnöki Hivatal, a minisztérium mint központi közigazgatási szerv, a belügyminiszter feladat- és hatásköre; az országos hatáskörű szervek és központi hivatalok; a területi, helyi szervek rendszere. a dekoncentrált szervek; önkormányzati igazgatás

(2.) Pedagógiai jogi ismeretek

- Lehetséges tartalmi elemek: diákjogok; szülői jogok az oktatásban; pedagógusjogok az oktatásban; iskolajog, jogi normák alkotása az iskolában (házirend, SZMSZ stb.); jogi elemek a pedagógusi munkában – jogi problémák a pedagógiában; alkalmazható büntetések a köznevelési intézményekben; a közoktatás színterei; a Nemzeti alaptanterv alkalmazásáról; irányelvek a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai és iskolai neveléséről-oktatásáról; kerettanterv; az oktatás-nevelés helyi szintű szabályozása; tantervek; a pedagógiai jogalkalmazás szabálysértési és büntető jogi vonatkozásai.

(3) Család- és gyermekvédelmi jogi ismeretek

- Lehetséges tartalmi elemek: házasság, család, családi jogállás, rokonság; az örökbefogadás; a gyermekek eltartása; szülői felügyelet és a kiskorúakról való állami gondoskodás; gyámság; gyermekjogok hazai és nemzetközi jogforrásai; magzat védelme; gyermekek védelmének rendszere; gyermeki jogok, szülői jogok és köteleességek; gyermekvédelmi rendszer pénzbeli és természetbeni ellátásai; családtámogatások formái; a személyes gondoskodást nyújtó ellátások; a gyermekjóléti alapellátások; a gyermekvédelmi szakellátások; gyermekvédelmi gondoskodás I. (védelembe vétel, családbafogadás); gyermekvédelmi gondoskodás II. (ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel, tartós nevelésbe vétel); a gyermekvédelmi feladatok ellátása, irányítása; a gyámügyi igazgatás szervezete, feladata; adatkezelés, dokumentáció a gyermekek védelemben.

(4) Munkajogi (TB, szociális jogi) ismeretek

- Lehetséges tartalmi elemek: a munkaviszony keletkezése, munkaszerződés; munkaszerződés módosítása; a munkáltató és a munkavállaló jogai és kötelezettségei; munkaidő, pihenőidő; a munka díjazása; a munkaviszony megszűnése, megszüntetése; a munkavállaló kártérítési felelőssége; a munkáltató kártérítési felelőssége; a kollektív

szerződés; a munkavállalók részvételi joga; a közszféra munkajogának eltérő szabályozása; a társadalombiztosítási jogviszony szervezete, irányítása; a társadalombiztosítási ellátások; a társadalombiztosítási szerv és a társadalombiztosítás igazgatásának alapkérdései; kedvezményezettek a társadalombiztosítási jogban; a társadalombiztosítási ellátások rendszere és az egyes ellátások; az igényérvényesítés a társadalombiztosítási jogban; a járulékfizetési kötelezettség és annak teljesítése; felelősségi szabályok a társadalombiztosítási jogban.

Mivel a pedagógusok számára a jogi ismeretek elsősorban a gyakorlati alkalmazás során lehetnek adekvátak, ezért ilyen óratípus keretén belüli oktatásukat tartom fontosnak.

Megállapítható, hogy a felsőfokú (BA) óvodapedagógus- és tanítóképzésből szinte teljes mértékben hiányoznak a jogi kurzusok. E tárgyak oktatása nélkül a végzett pedagógusok az alapvető műveltséghez, valamint hivatásukhoz szükséges jogi tudás nélkül kezdik meg munkájukat. Pedagógus szakvizsga, vagy esetleges közszolgálati/köztisztviselői jogviszony létesítése során ugyan találkozhatnak ilyen irányú tantárgyakkal, de hivatásuk gyakorlásához szükséges alapokkal nem fognak rendelkezni. Ismeretek hiányában nemcsak erkölcsi, de munkajogi, akár polgári, szabálysértési, büntetőjogi következményekkel is szembesülniük kell.

## BIBLIOGRÁFIA

- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600018.EMM&timeshift=ffffff4&txpreferer=00000001.TXT> [2017.04.20.]
1997. évi XXXI. törvény - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.TV> [2017.04.20]
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről [online] <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV> [2017.04.20]

VARGA, SZABOLCS

THE NECESSITY OF LEGAL SUBJECTS IN HIGHER-LEVEL TEACHER TRAINING

*The primary and secondary education is fully missing the teaching of the legal knowledge subjects belonging to basic literacy. Due to the lack of this, the functioning of the state-organization and the self-government, the basic human and civil rights and responsibilities are not understandable. The teacher students who begin their higher education studies – and often get through it –do not understand the basic social operations and concepts (the structure and operation of the parliament, government, self-governments, Constitutional Court, court, prosecution etc.; orientation in public administration etc.).*

*The educated teacher is the member of the child protection warning system because of his/her job. In this context he/she is encumbered by hailing obligations based on many legislations. They cannot meet their obligation without knowing the basic family and child protection laws. This omission entails responsibility for the labor and criminal law. We can hear about this kind of occasions and omissions from the previous and current news on daily basis. The presentation presents the necessity of the legal subjects in the basic pedagogical training.*

